

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 711.45(497.452Tržič)"192"

Prejeto: 25. 5. 2020

Nejc Perko

prof. um. zgod., dipl. soc. kult., bibliotekar, Knjižnica dr. Toneta Pretnarja, Balos 4, SI-4290 Tržič
E-pošta: Nejc.p1@gmail.com

Razvoj Tržiča v času županovanja Ivana Lončarja

IZVLEČEK

Članek opisuje razvoj Tržiča v dvajsetih letih 20. stoletja, v času županovanja Ivana Lončarja. Takrat pomemben industrijski kraj je pestila zaostala javna infrastruktura, vzporedno s hudo stanovanjsko stisko in s tem povezano zdravstveno problematiko. Zdi se, da je šele župan Ivan Lončar dosegel, da je tudi tržiška industrija začela prispevati v občinski proračun. S tem je Občino Tržič uveljavil kot pomemben in neodvisen dejavnik, ki odloča o javnih zadevah. Pred tem je bil ta segment v veliki meri prepuščen dobri volji lastnikov tovarn. Vzporedno s tem, morda soodvisno, se je povečala Lončarjeva vloga v Samostojni demokratski stranki. Tudi to je znal unovčiti v korist Tržiča, med drugim s povzdigom trga Tržič v mesto.

KLJUČNE BESEDE

Tržič, župan, občinska uprava, občina, trg, mesto, javna infrastruktura, zdravstvo, politika, stranke, mediji

ABSTRACT

DEVELOPMENT OF TRŽIČ DURING IVAN LONČAR'S MAYORALTY

The article depicts the development of Tržič in the 1920s, during the mayoralty of Ivan Lončar. What was otherwise an important industrial town at the time was beset by backward public infrastructure, combined with an acute housing crisis and related healthcare issues. The mayor Ivan Lončar appears to be the first who obligated the local industry to finally start contributing to the municipal budget. In so doing, he established the Municipality of Tržič as an important and independent figure deciding on public matters. Before that, this segment was largely left to the good will of factory owners. In parallel, or perhaps in correlation to this process, Lončar consolidated his role in the Independent Democratic Party, which, too, he was able to translate into fostering the development of Tržič, also by elevating it from a market town to a town.

KEY WORDS

Tržič, mayor, municipal administration, municipality, market town, town, public infrastructure, healthcare, politics, parties, media

Uvod

Namen članka je osvetliti razvoj Tržiča v času županovanja Ivana Lončarja, s poudarkom na dogajanju ob povzdigu trga Tržič v mesto 1. decembra 1926. Gre za osebo, ki je danes skorajda pozabljena, je pa pomembno vplivala na razvoj Tržiča skozi vihrava dvajseta do začetka tridesetih let, ki jih zaznamujejo vplivi gospodarske krize. Njegovo ime se je bolj ohranilo v ustnem izročilu. Nanj med drugim spominja ljudsko poimenovanje bara *Pär Lončarjə*, ki je urejen v pritličju njegovega nekdanjega hotela na Trgu svobode. Pisni viri o njem so zelo skromni. O »žilavem odporu župana Ivana Lončarja« proti Bombažni predilnici in tkalnici (BPT) beremo v zborniku ob 100-letnici nekdanje predilnice, o urejanju klavnice in komunalne infrastrukture pa piše Ivan Mohorič. V iskanju informacij sem se posvetil poročanju v časnikih, predvsem v lokalnem *Cerkvenem glasniku za tržiško župnijo* ter v *Jutru* in *Slovenecu*, torej v dveh medijih takrat glavnih političnih polov v Sloveniji. Posledično se dogajanje kaže skozi politična trenja v Tržiču, ki so bila odraz stanja v takratni Kraljevini SHS. Informacije omenjenih medijev v veliki meri služijo v politično-propagandne namene, zato je pri njihovi uporabi potrebna previdnost. Iz podobnega razloga verjetno tudi Viktor Kragl v knjigi *Zgodovinski drobci župnije Tržič*, ki je pomemben vir za lokalno zgodovino, Ivana Lončarja samo skopo omenja, po drugi strani pa ustno izročilo o njem govori v pozitivni luči. Tudi strankarsko nenaklonjeni *Slovenec* mu (kljub poskusom) ne more pridati negativne konotacije. Še več, glavnino z občino povezanih težav, ki mu jih je kot županu očitil, je Lončar do konca svojega županovanja uredil. V članku opisani dosežki so torej vzeti iz različnih kontekstov. Prispevek posledično ne ponuja celovitega pregleda, ampak se osredotoča na dejanja obravnavane osebe.

Ivan Lončar je bil posestnik in lastnik hotela Lončar na današnjem Trgu svobode. Tržiču je županoval v letih 1921–1932 kot član Samostojne demokratske stranke (SDS). Leta 1932 je postal poslanec v Narodni skupščini. »Ugled in simpatije uživa tako v Tržiču kot v celem kranjskem okraju, kjer je poznan kot mož resnega in stvarnega dela ter požrtvovalni javni delavec«, so ga kot novega funkcionarja opisale *Tedenske slike*.¹ Že pred tem je bil poslanec za kranjski okraj (1927) – ta sedež je zasedel z nadomestitvijo dr. Alberta Kramerja,² ki je bil izvoljen v Narodno skupščino.³ Z njim in dr. Gregorjem Žerjavom, najvidnejšima predstavnikoma demokratske stranke, je imel dobre odnose, s čimer je pridobil tudi Tržič. Izkazalo se je, da je tudi povzdig v mesto rezultat sodelovanja vseh treh.

¹ *Tedenske slike*, 2. 6. 1932, str. 1, »Novi poslanec kranjskega okraja«.

² *Slovenec*, 5. 11. 1927, str. 3, »Drugo zasedanje ljubljanske skupščine«.

³ *Jutro*, 21. 9. 1927, str. 4, »Domače vesti«.

Občinski svet in politična trenja

Kot rečeno, poskuša članek podatke o času Lončarjevega županovanja izluščiti pretežno iz poročanja medijev, ki so sicer poudarjeno strankarsko usmerjeni. Da si ustvarimo čim bolj natančno, predvsem pa objektivno sliko, naj najprej navedem, da je bila sestava tržiškega občinskega sveta v času Lončarjevega županovanja v veliki meri zrcalna slika razmerij moči na slovenskem političnem prizorišču. Po volitvah leta 1924 so imeli demokrati v njem 12 predstavnikov, Slovenska ljudska stranka 5, Obrtna lista SLS 2 in socialisti 6.⁴ Razmerje moči se po volitvah leta 1927 ni bistveno spremenilo. Slovenska ljudska stranka je bila krepko za demokrati, ob njihovi povezavi s predstavniki socialistov pa je imela še toliko manjši vpliv. Njen vidnejši predstavnik je bil vse do odhoda iz Tržiča decembra 1928 župnik Matija Škerbec. Pomembno vlogo je igral kot glavni urednik in najverjetnejši avtor večine prispevkov v *Cerkvenem glasniku za tržiško župnijo*, takrat edinem lokalnem mediju. Čeprav je večkrat poudaril, da ne gre za politični časopis in da v njem politične teme ne bodo obravnavane, je bilo drugače. To se vidi na primer pri nagovoru delavcem pred *Prvim strokovnim kongresom tovarniškega delavstva v Tržiču*,⁵ odklonitvi križa za občinsko pisarno,⁶ polemiziranju o prepovedi cerkvenega pogreba,⁷ pomanjkanju vernosti med slovensko inteligenco, ki naj bi jo zastupil liberalizem ...⁸ Seveda *Cerkveni glasnik* ni bil medij, ki bi izključno propagiral politična stališča. Je pa treba reči, da se je usmeritev glasila občutno spremenila z nastopom urednikovanja novega župnika Antona Vovka. Naletimo tudi na namig, ki ga nepodpisani avtor pridaja v *Jutru*, da je Škerbec dopisnik *Pravice*, kjer v članku »Delavska zveza« kritizira župana in občinski odbor Tržiča.⁹

Vrh politično-ideoloških trenj v Tržiču sredi dvajsetih let 20. stoletja je sprožil članek v *Cerkvenem glasniku* »Kulturni boj v Tržiču«,¹⁰ ki je odmeval širše v medijih, spremljala pa so ga tudi lokalna protestna zbiranja. Besedna zveza »kulturni boj« se nanaša na premeščanje učiteljev zaradi političnih vzrokov.¹¹ V premetitvah se kaže boj med katolicizmom in liberalizmom, ki je vrhunec dosegel v letih 1924 in 1925.¹² Po začasnem pomiritvi med katoliško in liberalno smerjo se je v novi državi konflikt med njima

⁴ *Jutro*, 24. 6. 1924, str. 2, »Nadaljevanje obračuna s klerikalizmom«.

⁵ *Cerkveni glasnik*, 1926, št. 25, str. 1, »Pozdravljen! 1. strokovni kongres ...«.

⁶ *Cerkveni glasnik*, 1926, št. 26, str. 1, »Kristus kralj«.

⁷ *Cerkveni glasnik*, 1926, št. 27, str. 1, »Cerkveni pogreb«.

⁸ *Cerkveni glasnik*, 1926, št. 29, str. 1, »Da bi bilo pri nas tako!«.

⁹ *Pravica*, 27. 3. 1924, str. 4, »Delavska zveza«.

¹⁰ *Cerkveni glasnik* 3, 1925, št. 11, str. 2, »Kulturni boj v Tržiču«.

¹¹ Šuštar, Šola in politika, str. 58.

¹² Prav tam, str. 58.

ponovno razplamtel. Katoliška smer (Slovenska ljudska stranka, SLS) je zagovarjala slovensko avtonomijo, liberalci (Jugoslovanska demokratska stranka, JDS, Samostojna demokratska stranka, SDS) pa centralistično ureditev. »Kulturni boj« se je razplamtel predvsem zaradi hitrih menjav prosvetnih ministrov leta 1924. Antona Korošca, vodjo SLS (na položaju do novembra 1924), je konec leta nadomestil Svetozar Pribičević, liberallec, ki je želel cerkev distancirati od šolstva.¹³ Vihar je povzročila odredba, ki je učiteljem in učencem na vseh državnih šolah prepovedovala članstvo v telovadnih in športnih društvih, usmerjenih zoper narodno enotnost, izrecno pa je dovoljevala članstvo v Sokolu.¹⁴

Vse to se je odražalo tudi v Trziču. V drugi polovici leta 1924 so se začeli boji okrog šolskega upravitelja Jožefa Vidra. *Jutro* je pozivalo k njegovi premestitvi iz Trziča.¹⁵ Kot razlog je bil naveden interes miru v Trziču. Nasprotno so v obrambo šolskega nadzornika klerikalci organizirali protestno zborovanje,¹⁶ ki pa ni zaustavilo imenovanja novega nadučitelja. Na shodu so imeli govor dr. Mohorič iz Ljubljane, župnik Škerbec in knjigovodja Cham.¹⁷ *Jutro* je zamenjavo upravičevalo s tem, da so bili stroški tržiške osnovne šole previsoki, z nastopom novega upravitelja Rika Paternostra pa naj bi se znižali. Odhodki tržiške osnovne šole naj bi namreč bili trikrat višji kot v Kranju, kjer je imela šola enako število razredov.¹⁸ *Glasnik* je dogajanje kot prvi označil za »kulturni boj«. V zgoraj omenjenem članku je polemiziral z omenjeno odredbo. Med »separatističnimi, plemenskimi in verskimi tendencami« so se mu zdele problematične prav slednje, s čimer se je zanj tudi začel »kulturni boj«. Za to je krivil novega šolskega upravitelja Rika Paternostra, ki naj bi, v nasprotju z drugimi občinami, o primernosti učitelja Vidra podal prošnjo za mnenje sreskemu poglavarstvu.¹⁹ Po premestitvi Josipa Vidra je zgodba dokaj nejasen epilog dobila šele leta 1927, ko je *Cerkveni glasnik* zadnjič obsodil dogajanje, krivdo pa nedoločno naprtil »tržiškimi svobodomislecem«.²⁰

Razvoj Trziča v času Ivana Lončarja

Sestava občinskega sveta je torej županu in njegovim projektom bolj ali manj ustrezala. Primarnega pomena je bila ureditev prihodkov v občinski proračun. Govorimo predvsem o zahtevi občine do industrije, zlasti do Bombažne predilnice in tkalnice

Trzič, t. i. Predilnice, ki je zaposlovala več kot 1000 delavcev. Občina je tovarno opozarjala, da ji predilniško delavstvo s svojimi družinami nalaga znatna bremena in stroške, pri tem pa naj bi predilnica v občinski proračun prispevala premalo.²¹ Na odnose s Predilnico je župan Lončar večkrat opozarjal.²² Ukrepiti je začel potem, ko je tovarna sprožila postopek za pridobitev gradbenega dovoljenja za gradnjo hidroelektrarne na Ravnah pri Trziču, za katero so prošnjo vložili že leta 1912. Načrte za izkoriščanje vodne energije je tokrat priložila tudi občina in si s tem ustvarila dobro pogajalsko izhodišče.²³ Po županovem žilavem odporu je svoje načrte umaknila, a dosegla obveze Predilnice, da bo odstopila gradbeno parcelo za ljudsko šolo, nadzidala poslopje meščanske šole (današnji Balos 4), občini po potrebi dajala vodo iz lastnih vrelcev, poskrbela za generalno popravilo tržiškega vodovoda in v občinski proračun letno prispevala določeno vsoto denarja.²⁴ Do konca dvajsetih let je občina za nadaljnje prispevke tovarne v proračun poskrbela še s prisojenim hišno-najemniškim davkom delavskih stanovanj in s pogojevanjem izdaje občinskega dovoljenja za gradnjo daljnovoda čez občinsko ozemlje.²⁵ Tako je leta 1928 Predilnica z dotacijami pokrila skoraj polovico letnega mestnega proračuna. V tem obdobju so bili največji porabniki proračuna pod postavkami Pouk in izobrazba, Socialna politika, Ceste in Zdravstvo, ki ga je vsaka v grobem bremenila za okoli 15 %.²⁶ Seveda ta proces ni potekal gladko, prihajalo je do sporov, ki so odmevali v medijih. Nasprotna stran je županu Lončarju očitala namerno uničevanje industrije, napadali so ga člani občinskega sveta in vodstvo Predilnice.²⁷ V izjavi za *Jutro* je Lončar obtožbe zanimal in poudaril pomen industrije za Trzič.²⁸ Obenem je poudaril, da to isto industrijo bogatijo delavci in naravne danosti Trziča, za kar bo slej ko prej morala odvajati finančna sredstva, potrebna med drugim za razširitev ljudske šole ter ureditev ubožnice, bolnice in občinske hiše. »Največjo krivdo za te zamude nosi industrija, ki je imela od svojega postanka, pa do začetka svetovne vojne gospodstvo nad tržiško občino in se je znala vedno ubraniti bremen, ki bi po večini zadela njo.«²⁹ *Jutro* je izvedlo medijski pogrom ter govorilo o zavezništvu med vodstvom Predilnice in SLS. Nasproti jima je stal župan Lončar, ki ni bil v službi velekapitala.³⁰ Vodstvu Predilnice je očital, da se brani davkov, po

¹³ Prav tam, str. 58.

¹⁴ Dolenc, *Kulturni boj*, str. 274.

¹⁵ *Jutro*, 13. 12. 1924, str. 7, »Dopisi«.

¹⁶ *Jutro*, 13. 12. 1924, str. 7, »Dopisi«.

¹⁷ *Jutro*, 18. 12. 1924, str. 7, »Dopisi«.

¹⁸ *Jutro*, 4. 1. 1925, str. 9, »Pismo iz Trziča«.

¹⁹ *Cerkveni glasnik* 3, 1925, št. 11, str. 2, »Kulturni boj v Trziču«.

²⁰ *Cerkveni glasnik* 4, 1927, št. 34, str. 2, »Javna morala«.

²¹ Mohorič, *Zgodovina obrti*, 2, str. 133.

²² *Jutro*, 18. 7. 1924, str. 3, »Naši kraji in ljudje«.

²³ Petek in Roblek, *Bombažna predilnica*, str. 45.

²⁴ Prav tam, str. 46.

²⁵ Prav tam, str. 49.

²⁶ *Jutro*, 28. 12. 1927, str. 2, »Proračunska seja mestnega sveta v Trziču«.

²⁷ *Jutro*, 4. 10. 1925, str. 3, »Tržiška industrija in občina«.

²⁸ Prav tam.

²⁹ Prav tam.

³⁰ *Jutro*, 13. 6. 1924, str. 3, »Naši kraji in ljudje«.

drugi strani pa ima denar za luksuz, med drugim za novozgrajeno komfortno kočjo pod Storžičem.³¹

Po dolgotrajnem boju je torej župan določene obveze do občine s strani tovarne dosegel. Prvi večji občinski investicijski projekt je bilo povečanje šolskih prostorov na današnjem Balosu 4. Poleg omenjenega prispevka Bombažne predilnice in tkalnice so finančne obveznosti za nadzidavo ob tržiški prispevale tudi takratne okoliške občine Križe, Kovor, Sv. Ana in Sv. Katarina.³² V letu 1922/23 je imela šola pet učilnic, ki so jih uporabljali za sedem razredov, urejena je bila tudi šolska kuhinja. Šola je dobila risalnico, fizikalno sobo in kopalnišče, v telovadnici pa zložljiv oder za šolske prireditve.³³

Zgoraj omenjeni izdatki za zdravstvo so bili v prvi vrsti namenjeni zniževanju zaskrbljujoče visoke smrtnosti novorojencev, ki je slovensko povprečje presegala za 100 %.³⁴ Tu je veliko požrtvovalnega dela opravila dr. Tekla Kenk-Pance, ki je bila leta 1926 imenovana za okrožno zdravnico v zdravstveni občini Tržič-trg.³⁵ Kot opremo za Dečji dom je občina leta 1927 prejela leseno stavbo, v kateri je kasneje odprla zdravstveni dom z urejenim kopalniščem z desetimi prhami in kopalno kadjo ter centralno kurjavo. V njem sta bila posvetovalnica za matere in otroški dispanzer. Stroške ureditve sta si delila Higieniski zavod in Občina Tržič.³⁶ Dr. Tekla Kenk-Pance je tudi dosegla, da so najpotrebnejše otroke pošiljali na štiritedensko zdravljenje ob morju.³⁷ Mnenje stroke je bilo, da je to v Tržiču potrebno bolj kot v drugih krajih, predvsem zaradi slabih bivalnih pogojev.³⁸ O urejanju »dečje stanice« so poročali tudi na drugi seji občinskega odbora leta 1926,³⁹ za leto 1928 pa so v ta namen mestni proračun povečali za tretjino.⁴⁰ Zdravstveni dom je začel delovati leta 1929.⁴¹ Z začetkom šolskega leta je v domu začela delovati tudi dijaška poliklinika.⁴² Pod njo so spadale vse osnovne šole, obrtno-nadaljevalna šola tržiškega sodnega okraja in tržiška meščanska šola, skupaj okoli 1000 šoloobveznih otrok. Posebno težavo je v Tržiču pomenila tuberkuloza. Na pobudo Protituberkulozne lige v Ljubljani so v Tržiču leta 1930 organizirali predavanja, na katerih sta Pavel in Tekla Pance predstavila stanje te bolezni v Tržiču. Razširjenost tuberkuloze je prav tako izhajala iz stanovanjske problematike.⁴³

Tudi to je občina urejala po svojih močeh.⁴⁴ Interesenti za gradnjo so dobili brezplačen prostor, iz občinskih gozdov so po najnižji ceni dobili les, prav tako jim je občina na svoje stroške do hiše napeljala vodovod.⁴⁵

Problematiko je reševala tudi Bombažna predilnica in tkalnica sama. Najprej je uredila eno nadstropje v poslopju Trajbah, stanovanjsko kolonijo v Spodnji Preski in Dekliški dom na Blejski cesti, v katerem je bilo prostora za 120 deklet.⁴⁶ Tovarna Peko je s prvo gradnjo delavskih stanovanj začela leta 1930.⁴⁷

Povpraševanje po delovni sili in s tem povezano naraščanje prebivalstva sta od občine terjala tudi ureditev oskrbe z živili. Urejanje klavniškega obrata na Ravnah je potekalo ves čas županovanja Ivana Lončarja, vprašanje skupnih klavniških naprav v Tržiču pa je bilo aktualno že prej in tudi kasneje. Leta 1921 so bili vgrajeni hlevi, hladilnica na amonijakov plin, pralnica in čistilnica, leta 1928 pa so uredili še jarek za izpiranje.⁴⁸ Šlo je za precejšnje in tvegane finančne investicije, o katerih so poročali v medijih. »Najame se posojilo 150.000 Din pri Kranjski mestni hranilnici po 8 % za popravo klavnice in napravo hladilnice v klavnici. Velikanske vsote požira ta klavnica, prebivalstvu pa ne nudi nobene koristi ... Za to posojilo pa mora občina zastaviti obč. doklade ali pa kakšno drugo posestvo.«⁴⁹ Svojemu namenu je bila klavnica izročena leta 1926,⁵⁰ kritično komentiranje medijev pa priča o pomembnosti projekta.⁵¹ Časnik *Jutro* je upravičeval stroške in navajal dobre rezultate obrata leta 1926.⁵² Obenem so v mestu začele obratovati nove mesnice, stare pa so posodabljali, da so ustrezale zdravstvenim predpisom.⁵³

Ureditev klavniških obratov na Ravnah, ki se je končala leta 1928,⁵⁴ je bila pomemben projekt občine v času županovanja Ivana Lončarja. Kljub temu, da klavnica znatnejših dobičkov ni ustvarjala,⁵⁵ so z njeno uporabo začeli dosledno upoštevati določila klavniškega regulativa.⁵⁶

Z urejanjem infrastrukture je povezana tudi »kaldrminska akcija« župana Lončarja, ki jo je izvedel leta 1926, potem ko je ministrstvo za finance izdalo dekret o ukinitvi davčnih uradov, kar je veljalo tudi za Tržič. To je bil močan udarec predvsem za tržiško

³¹ *Jutro*, 6. 1. 1924, str. 3, »Naši kraji in ljudje. Dopisi«.

³² Lajovic, *Deska in dekleška*, str. 6–7.

³³ Mohorič, *Zgodovina industrije*, 3, str. 386.

³⁴ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 285.

³⁵ *Jutro*, 5. 5. 1926, str. 3, »Naši kraji in ljudje«.

³⁶ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 285.

³⁷ Mohorič, *Zgodovina industrije*, 3, str. 378.

³⁸ *Jutro*, 9. 6. 1929, str. 6, »Iz Tržiča«.

³⁹ *Jutro*, 26. 5. 1926, str. 13, »Dopisi«.

⁴⁰ *Jutro*, 15. 12. 1927, str. 5, »Iz Tržiča«.

⁴¹ *Jutro*, 2. 6. 1929, str. 6, »Iz Tržiča«.

⁴² *Jutro*, 12. 10. 1929, str. 3, »Važna in poučna razstava«.

⁴³ *Jutro*, 14. 5. 1930, str. 3, »Protituberkulozni dnevi v Tržiču«;

Jutro, 12. 10. 1929, str. 3, »Važna in poučna razstava«.

⁴⁴ *Jutro*, 3. 10. 1926, str. 13, »Pismo iz Tržiča«.

⁴⁵ *Jutro*, 22. 7. 1927, str. 5, »Iz Tržiča. Zadnja seja I. mestnega sveta v Tržiču«.

⁴⁶ *Ilustrirani Slovenec*, 15. 3. 1925, str. 1, »Važna socialna novost v Sloveniji«.

⁴⁷ *Jutro*, 15. 2. 1930, str. 5, »Iz Tržiča«.

⁴⁸ Mohorič, *Zgodovina industrije*, 3, str. 281.

⁴⁹ *Slovenec*, 4. 10. 1925, str. 5, »Dopisi«.

⁵⁰ *Jutro*, 26. 5. 1926, str. 13, »Dopisi«.

⁵¹ *Slovenec*, 2. 8. 1925, str. 5, »Dopisi«.

⁵² *Jutro*, 15. 6. 1927, str. 5, »Iz Tržiča«.

⁵³ *Slovenec*, 8. 10. 1926, str. 5, »Tržič«; *Jutro*, 15. 7. 1926, str. 5, »Dopisi«.

⁵⁴ Mohorič, *Zgodovina industrije*, 3, str. 281.

⁵⁵ Prav tam.

⁵⁶ Prav tam.

industrijo, zaradi česar je Lončar odpotoval v Beograd in osebno interveniral s pomočjo dr. Žerjave. Njegovo posredovanje je bilo uspešno, saj je minister Perić brzojavno preklcal ukinitve za Tržič.⁵⁷ Podobne intervencije je Lončar izvedel tudi za sodišče in bolniško blagajno.⁵⁸ Kot je razvidno iz njegove izjave za *Jutro*, je stroške potovanja in dela izstavil tržiškemu industrialcem, kar so ti zavrnil. Ob tej priložnosti je *Slovenec* poročal, da gredo za uspeh te akcije zasluge slovenskemu politiku v Beogradu, članu stranke SLS, dr. Antonu Korošču.⁵⁹ Spet so prišla na dan nesoglasja med županom in lastniki tovarn. Je pa ob uspešni intervenciji Lončar spretno pridobil sredstva za občinsko blagajno. »*Za pot v Beograd in intervencijo sem predložil račun v znesku 25.000 Din, od katerih je bilo namenjenih in tudi izplačanih za podpore brezposelnih 15.000 dinarjev, ostalih 10.000 Din pa sem si zaračunal za stroške in za zamudo časa. S tem, da so gg. industrijci likvidirali moj račun, je bila stvar zame končana. Ni bila pa končana zanje, ki skušajo napraviti iz tega celo afero in mi izpodkopati zaupanje in ugled doma, kakor tudi v Ljubljani in Beogradu.*«⁶⁰

Poleg koristi za industrijo je občina preklic spretno izkoristila, saj je s carinarnico v Tržiču ostala tudi *kaldrimina*, taksa, ki so jo carinarnice pobirale za uvoženo blago. Stekala se je v »upravo fondova« v Beogradu. Med drugim so jo lahko uporabili za tlakovanje in vzdrževanje cest, ki so vodile k carinarnici in carinskemu skladišču.⁶¹ Leta 1926 je občina tako priložila načrte za popravilo in ureditev ceste na Kolodvor (danes Cesta Ste Marie aux Mines), kar so z nakazilom finančnega ministrstva in odobritvijo načrtov tudi začeli izvrševati. Ob cesti so napravili še betonsko ograjo s primerno osvetljavo in »razne olupšave, da bo imel tujec lep vtis, ko bo po cesti stopal v Tržič.«⁶²

V sklopu te ceste so leta 1932 obnovili most čez Tržiško Bistrico. V tem času so se že močno čutili vplivi gospodarske krize, v občinskem svetu je bilo napovedano skrajno varčevanje, brezposelnost v občini pa je znašala 16 %.⁶³ Zasluge za izgradnjo mostu *Jutro* razen Lončarju pripisuje še takratnemu ministru za javne zgradbe dr. Albertu Kramerju.⁶⁴

V društvenem življenju naj omenim napredek na področju gasilstva. Gasilsko društvo Tržič je s strani občine uživalo posebne ugodnosti, saj so bili člani zavarovani proti nezgodam. Tržiška občina je kot prva zavarovala svoje gasilce.⁶⁵ Da so imeli ti tudi sicer dober odnos z liberalno politiko, je mogoče razbrati iz

članka, ki opisuje slavnostno podelitev kraljevih priznanj dolgoletnim gasilcem. Objavljen je tudi govor podstaroste gasilske zveze Josipa Turka, v katerem poudari zasluge dr. Žerjave za to dejanje in obenem pograja predhodne poslance, ki so gasilcem kvečjemu naložili nova davčna bremena. Članek opisuje slavlja po gorenjskih občinah, največ prostora pa namenja dogajanju v Tržiču, »jugoslovanskem Manchesteru.«⁶⁶

Posledično so se na hrbtu tržiškega gasilskega društva lomila kopja. Leta 1923, ob 40-letnici delovanja društva, je to hotelo za častne člane predlagati barona Borna ter tovarnarja Gassnerja in Glanzmanna, ki so društvo podpirali. Temu je nasprotovala Orjuna, politična organizacija s projugoslovanskimi in centralističnimi težnjami, v tem torej sorodna demokratom. Problematično je bilo to, da so bili omenjeni tovarnarji tujci. Ker je bila organizacija znana po svojih nasilnih izgredeh, je praznovanje 40-letnice potekalo v napetosti.⁶⁷ Dogajanje je izkoristil časopis *Slovenec*; izpostavil je sorodnost demokratov in Orjune, ki bo ob morebitni občinski zmagi prvih pretepal tržiške delavce.⁶⁸ Dogajanje je pomoč gasilcem s strani omenjenih donatorjev postavilo pod vprašaj. Prišlo je do izrednega občnega zbora gasilcev, kjer so člani obsodili kakršnokoli politično agitacijo znotraj društva.⁶⁹

Tržič kot mesto

Ivan Mohorič, ki se je doslej najbolj celostno ukvarjal z zgodovinskim razvojem Tržiča, je zapisal, da je do teženj po povzdigu trga v mesto prišlo šele po prvi svetovni vojni.⁷⁰ Na obisku regenta Aleksandra Karađorđevića (kraljevega namestnika) 28. junija 1920 v Tržiču je bila izražena želja, da bi Tržiču podelili mestne pravice,⁷¹ ki so mu glede na gospodarski in kulturni razvoj nedvomno pripadale. Tržič je bil izrazit industrijski kraj z urejeno komunalo in administracijo ter razvitim gospodarstvom. Ležal je ob tedaj pomembni prometni poti čez Ljubelj, število prebivalstva je v novi državi hitro naraščalo. Občinski svet z županom Ivanom Lončarjem je v drugi polovici leta 1925 sestaval sponenico s predlogom, naj Tržič povzdignejo v mesto.⁷² Do povzdiga je prišlo 21. decembra 1926 z ukazom št. 3534/20, objavljenim v *Službenih novinah Kraljevine SHS*. S tem ukazom so bile Občini Tržič priključene sosednje vasi Bistrica, Slap in Pristava. Originalna listina je bila med drugo svetovno vojno odtujena.⁷³

⁵⁷ *Jutro*, 26. 10. 1926, str. 4, »Domače vesti«.

⁵⁸ *Jutro*, 22. 12. 1926, str. 3, »Pismo iz Tržiča«.

⁵⁹ *Slovenec*, 31. 10. 1926, str. 5, »Tržič«.

⁶⁰ *Jutro*, 4. 10. 1926, str. 3, »Tržiška industrija in občina«.

⁶¹ Friš, Razmah in napredek, str. 127–158.

⁶² *Jutro*, 22. 7. 1927, str. 5, »Iz Tržiča, Zadnja seja I. mestnega sveta v Tržiču«.

⁶³ *Jutro*, 14. 4. 1932, str. 3, »Brezposelnost v dravski banovini«.

⁶⁴ *Jutro*, 9. 9. 1932, str. 4, »Iz Tržiča«.

⁶⁵ *Jutro*, 27. 11. 1924, str. 4, »Domače vesti«.

⁶⁶ *Jutro*, 4. 2. 1925, str. 2, »Velepomembna gasilska slavja«.

⁶⁷ Petek in Petek, *Sto let organiziranega*, str. 30.

⁶⁸ *Slovenec*, 18. 6. 1924, str. 3, »Dopisi«.

⁶⁹ Petek in Petek, *Sto let organiziranega*, str. 31.

⁷⁰ Mohorič, *Zgodovina obrti*, 1, str. 31–32.

⁷¹ Za to trditev Mohorič sicer ne navaja virov.

⁷² *Slovenec*, 4. 10. 1925, str. 5, »Dopisi«.

⁷³ Mohorič, *Zgodovina obrti*, 1, str. 31–32.

Obisk regenta Aleksandra v Trziču 28. junija 1920 (arhiv Tržiškega muzeja).

Omenjeni obisk regenta Aleksandra v Sloveniji leta 1920 je bil v medijih glavna tema, o poteku imamo natančne opise. V Trzič je prišel tretji dan obiska, 28. junija. Ob 10. uri je krenil iz Ljubljane, se ustavil v Kranju in mimo Radovljice šel do Bleda, kjer so ga odpeljali tudi do otoka. Nato se je skozi Begunje odpeljal pod gorami in ob 16. uri prispel v Trzič, od tu pa se je odpravil nazaj v Ljubljano. Obisk je odmeval v Sloveniji in širše; v tem kontekstu moramo razumeti naslove v časopisih, kot na primer »Triumfalen sprejem regenta v Sloveniji«. ⁷⁴ Povedni so tudi verzi, ki jih je *Slovenec* v ta namen objavil na naslovnici. ⁷⁵ Kralj je bil tisti, ki je izpolnil željo naroda po lastni državi in svobodi. Kot predstavnik Slovencev ga v njih pozdravlja (takrat že pokojni) Janez Evangelist Krek. Pričakovanja pa se tičejo predvsem rojakov, ki so ostali zunaj meja nove domovine. *Slovenec* je 1. julija 1920 obširno poročal o regentovi tedaj pravkar končani turneji po Gorenjski in Štajerski. Od gorenjskih krajev je samo o sprejemu na Bledu pisal več kot o sprejemu v Trziču. Tam ga je namreč pričakala delegacija koroških Slovencev, ti pa so bili zaradi bližajočega se koroškega plebiscita pomembna politična tema. Svečanost sprejema »na pvacu«, tedaj tržiškem Glavnem trgu, je mogoče razbrati iz ohr-

njene fotografije. Slavolok, ki ga vidimo na njej, je krasil napis: »Za bodočnost našo ni nam skrb — ker z nami sta Hrvat in Srb«. ⁷⁶ Kralj je govoril z županom Francem Ahačičem, župnikom Josipom Potokarjem, predstavnikom Orlovskega društva, z borcem za severno mejo Alojzom Udetom itd. Ogledal si je tovarno Peko ter Bombažno predilnico in tkalnico Trzič, poslovil pa se je ob ovacijah prebivalstva. ⁷⁷

Do konkretnjšega dejanja, povezanega s povzdigom Trziča v mesto, je prišlo pet let zatem. Kot izvemo iz dnevnika *Slovenec*, je bil sklep za oddajo prošnje za povzdig v mesto soglasno sprejet na seji tržiškega občinskega odbora 22. aprila 1925. ⁷⁸ Pomemben dejavnik je bila ureditev upravnega območja občine. Do 29. septembra je bila vložena prošnja za priključitev vasi Šlap in Bistrica k tržiški občini, potem ovir za proglašenje, kot je bilo zapisano v *Slovincu*, ni bilo več. ⁷⁹

Trzič kot mesto v medijih

Iz poročanja časopisov lahko izluščimo nekaj problematik v zvezi s tem dogajanjem. *Slovenec* priklju-

⁷⁴ *Slovenec*, 27. 6. 1920, str. 1, »Triumfalen sprejem regenta v Sloveniji«.

⁷⁵ *Slovenec*, 26. 6. 1920, str. 1, »Aleksander SHS CXC«.

⁷⁶ *Slovenec*, 1. 7. 1920, str. 2, »Regent na Gorenjskem in Štajerskem«.

⁷⁷ Prav tam.

⁷⁸ *Slovenec*, 26. 4. 1925, str. 3, »Trzič hoče postati mesto na račun okolice«.

⁷⁹ *Slovenec*, 4. 10. 1925, str. 3, »Dnevne novice«.

čitev okoliških vasi, ki je pogojevala povzdig v mesto, označuje kot *rop*. S tem bi namreč tudi tam stoječi industrijski obrati prešli pod občino Tržič, to pa bi pripeljalo do obubožanja okoliških občin.⁸⁰ Prav tako je izpostavil drago in neurejeno oskrbo z mesom. Polemiziral je o tem, ali lahko trg z neurejeno klavniško industrijo res postane mesto.⁸¹ Kot omenjeno, je bil ta problem do povzdiga vsaj v grobem rešen. *Jutro* je opisovalo lepo podobo, ki jo trg oziroma skorajšnje mesto dobiva.⁸²

Na seji tržiškega občinskega sveta 29. septembra 1925 je bilo sklenjeno, da občina vzame v najem Devovo hišo na Glavnem trgu, kjer bosta prostora dobila sodnija in orožništvo.⁸³ Viktor Kragl deset let zatem piše, da imata v tej hiši sedež sodišče in občinski urad.⁸⁴ Sklepamo lahko, da je bilo urejanje prostorov državnih institucij prav tako povezano s povzdigom v mesto.

Povzdig v mesto so mediji pospremili različno. *Tedenske slike* so 10. decembra 1926 objavile slike župana Ivana Lončarja, podžupana Henrika Snoja in predsednika finančnega odseka Antona Jelenca, torej treh pomembnih mož občinskega sveta. Še bolj je izstopala izdaja z dne 27. januarja 1927. Tržiču je bila posvečena uvodna stran z opisom mesta, njegove zgodovine in razvoja v polpreteklem obdobju, priloženih je bilo še več fotografij. Po drugi strani pa je edini takratni lokalni medij, *Cerkveni glasnik za tržiško župnijo*, dogodek pospremil z besedami »Sicer to ni bogve kako pomemben dogodek, ampak dogodek je pa le.« In: »Koristi posebne ne bomo imeli od tega, razen državni uradniki, ki bodo dobivali večje doklade pri svoji plači«, čeprav »moramo pozdravljati ta dogodek, ker od njega bomo imeli pač le korist, gotovo pa ne nikake škode«.⁸⁵

Jutro je uporabilo že znano primerjavo »naš mali Manchester«. Poudarilo je čevlarsko industrijo, predilnico z okoli 900 zaposlenimi ter lesno trgovino in industrijo. Seveda je omenilo tudi župana Lončarja in stranko SDS.⁸⁶

Na seji občinskega sveta (prvič omenjen kot mestni občinski svet) 20. julija 1927 je župan podal poročilo, v katerem je omenil tudi morebitno proslavo v počastitev povzdiga v mesto. Med drugim je navedel, da v predvolilnem času ne bo prirejal slovesnosti v zvezi s povzdigom v mesto, kar naj v miru stori bodoči mestni svet.⁸⁷ Ali je do slavnostnega dogodka po volitvah res prišlo, ne izvemo. Občinski zastopniki

so se v spomin na ta dogodek fotografirali za mestni arhiv.⁸⁸

Postavlja se vprašanje, kakšni so bili pogoji, kriteriji in razlogi za povzdig trga Tržič v mesto. Tako *Tedenske slike* Tržič imenujejo drugo središče tovarn na Gorenjskem, za Jesenicami in pred Kranjem.⁸⁹ Blagostanje, povezano z zaposlenostjo v tovarnah, naj bi vplivalo na razvoj trgovin in gostiln. Ugodno je vplivalo tudi na zaledje mesta, kjer se je prebivalstvo preživljalo z lesno industrijo, gozdarstvom, živinorejo in sadjarstvom.⁹⁰ Ločen pouk za dečke in deklice je potekal na ljudski in meščanski šoli; v domu »na Skali« je bilo urejeno varstvo za otroke. Z zgraditvijo otroškega dispanzerja in delovanjem dr. Tekle Kenk-Pance leta 1926 se je zmanjšala umrljivost novorojencev. Zdravstveni dom v Tržiču je začel delovati 3. junija 1929.⁹¹ Urejeni sta bili razsvetljava in kanalizacija, javna klavnica je bila vzpostavljena do konca dvajsetih let. Vodovod iz leta 1904 je tržiška občina v sodelovanju z Bombažno predilnico in tkalnico Tržič nadgradila v letih 1924 in 1929.⁹² Živahno je bilo tudi društveno življenje.⁹³ Avtobusna povezava Tržič–Ljubljana je bila vzpostavljena leta 1927 s podelitvijo koncesije Alfonzu Maliju.⁹⁴ Pomembna je bila za tržiške čevljarje, ki so izdelke prodajali v Ljubljani, v Tržič pa je vozila turiste, ki so obiskovali zlasti novi planinski dom na Kofcah.⁹⁵ Družba Pernuš je v prvi polovici leta 1929 kupila nov avtobus Mercedes-Benz za redno linijo Tržič–Ljubljana, prav tako je vozila na Bled.⁹⁶

O povzdigu v mesto je bil v *Jutru* objavljen zanimiv članek, ki opisuje predvolilni shod Samostojne demokratske stranke (SDS) 20. januarja 1927 v dvorani kina v Tržiču.⁹⁷ Med gosti sta bila tudi dr. Gregor Žerjav in dr. Albert Kramer, »prvaka slovenskega liberalizma med svetovnjima vojnama«.⁹⁸ Dr. Žerjav je bil v letih 1925–1929 poslanec v Narodni skupščini. Bil je tudi član jugoslovanske vlade. Župan Lončar se mu je kot organizator shoda zahvalil za zasluge pri gospodarskem napredku Tržiča in še posebej pri povzdigu Tržiča v mesto.⁹⁹ To nakazuje, da je šlo za široko akcijo, ki jo je župan Lončar izpeljal s svojimi političnimi poznanstvi v stranki, podobno kot lahko rečemo za »kaldrmínsko akcijo« in z njo povezano ureditev mostu čez Tržiško Bistrico.

⁸⁸ Prav tam.

⁸⁹ *Tedenske slike*, 27. 1. 1927, str. 1–2, »Tržič-mesto«.

⁹⁰ Prav tam.

⁹¹ *Jutro*, 2. 6. 1929, str. 6, »Iz Tržiča«.

⁹² *Jutro*, 2. 6. 1929, str. 6, »Iz Tržiča«.

⁹³ *Tedenske slike*, 27. 1. 1927, str. 1–2, »Tržič-mesto«.

⁹⁴ *Jutro*, 28. 12. 1927, str. 2, »Proračunska seja mestnega sveta v Tržiču«.

⁹⁵ *Jutro*, 15. 12. 1927, str. 5, »Iz Tržiča«.

⁹⁶ *Jutro*, 8. 5. 1929, str. 5, »Domače vesti«.

⁹⁷ *Jutro*, 21. 1. 1927, str. 2, »Manifestacija za napredno fronto v Tržiču«.

⁹⁸ Perovšek, *O demokraciji*, str. 49.

⁹⁹ *Jutro*, 21. 1. 1927, str. 2, »Manifestacija za napredno fronto v Tržiču«.

⁸⁰ *Slovenec*, 26. 4. 1925, str. 3, »Tržič hoče postati mesto na račun okolice«.

⁸¹ *Slovenec*, 2. 8. 1925, str. 5, »Dopisi«.

⁸² *Jutro*, 15. 7. 1926, str. 3, »Dnevne novice«.

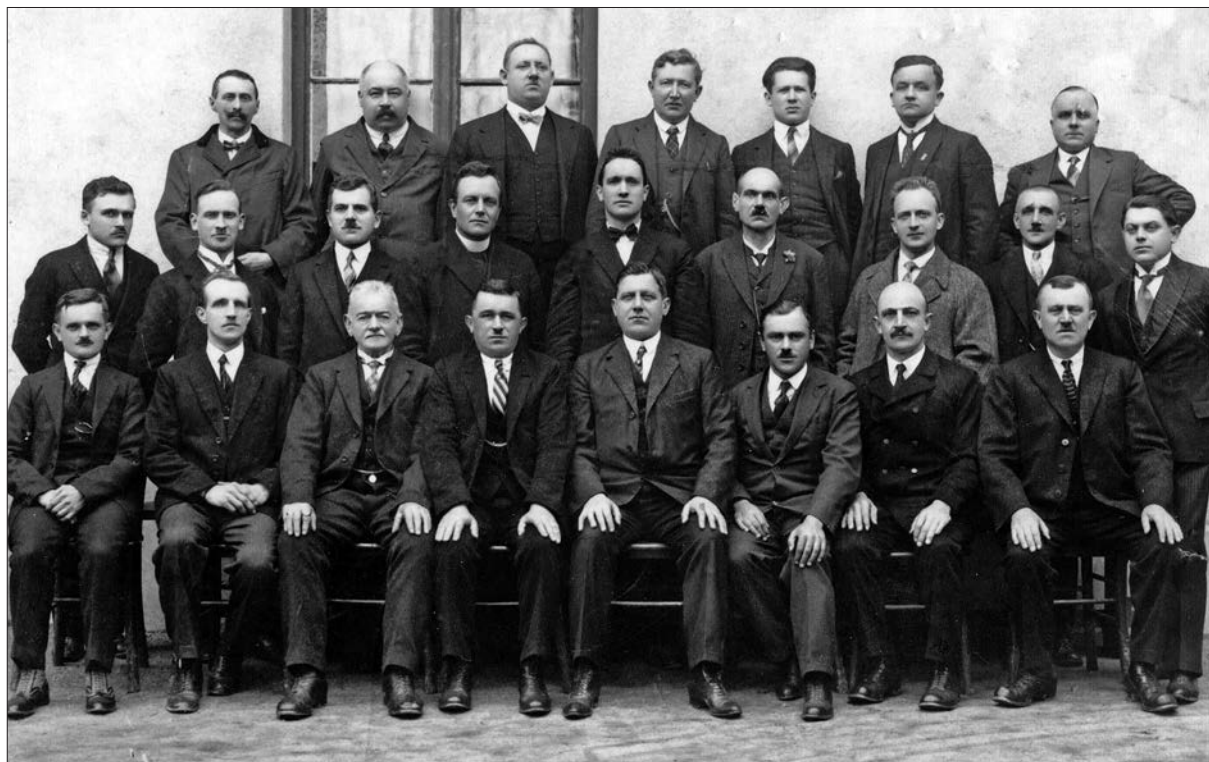
⁸³ *Slovenec*, 4. 10. 1925, str. 5, »Dopisi«.

⁸⁴ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 25.

⁸⁵ *Cerkveni glasnik* 4, januar 1927, str. 6, »Tržič mesto«.

⁸⁶ *Jutro*, 3. 12. 1926, str. 3, »Tržič-mesto, Trbovlje-trg«.

⁸⁷ *Jutro*, 22. 7. 1927, str. 5, »Iz Tržiča, Zadnja seja I. mestnega sveta v Tržiču«.

Občinski svet Občine Tržič ob razglasitvi za mesto. Župan Lončar sedi v prvi vrsti, peti z leve, župnik Škerbec stoji v drugi vrsti, četrti z leve (arhiv Tržiškega muzeja).

Da je imel Lončar ugledno mesto v stranki, dokazuje njegovo nadaljnje politično udejstvovanje. Bil je predsednik sreskega odbora SDS za srez Kranj.¹⁰⁰ Leta 1930 je bil imenovan v svet Dravske banovine za mesto Tržič. Leto 1931 je bilo leto skupščinskih volitev. Za Kranjski okraj je kandidiral duhovnik Janko Barle, njegov namestnik je bil prav Ivan Lončar. Maja 1932 je Barle zaradi političnih pritiskov odstopil in tako je mesto narodnega poslanca v Narodni skupščini zasedel Ivan Lončar.¹⁰¹ Ob tej priložnosti so ga v Tržiču pričakali z veliko slovesnostjo, na kateri so bili tudi predstavniki iz Kranja in Šenčurja.¹⁰² Lončarjeva funkcija župana je s tem prenehala, začasnjo jo je prevzel podžupan Hinko (Henrik) Snój, od aprila 1933 do konca mandatnega obdobja pa Fran Globočnik.¹⁰³

Ivan Lončar je v osmih letih županovanja v Tržiču naredil pomembne korake naprej pri odnosu s tržiško industrijo in njenem prispevku k občinskemu proračunu. Izboljšala sta se šolstvo in zdravstvena oskrba. Urejati so začeli stanovanjsko problematiko. Opreмили oziroma posodobili so klavnico in komu-

nalno infrastrukturo. Izboljšali so se pogoji in oprema gasilskih društev. Pri ureditvi ceste proti tedanjemu Kolodvoru, skupaj z obnovo mostu in povzdigom trga Tržič v mesto, lahko razloge za to vidimo tudi v županovem političnem udejstvovanju. Visok položaj v demokratski stranki je potrdil z nastopom funkcije narodnega poslanca leta 1932.

VIRI IN LITERATURA

ČASOPISI

Cerkveni glasnik za tržiško župnijo, 1925–1927
Ilustrirani Slovenec, 1925
Jutro, 1924–1927, 1929, 1930, 1932, 1933
Pravica, 1924
Slovenec, 1920, 1924–1927
Tedenske slike, 1927, 1932

LITERATURA

Dolenc, Ervin: *Kulturni boj. Slovenska kulturna politika v Kraljevini SHS 1918–1929*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1996.
 Friš, Darko: *Razmah in napredek Maribora v času županovanja dr. Josipa Leskovarja (1924–1928)*. *Acta Histriae* 26, 2018, št. 1, str. 127–158.

¹⁰⁰ *Slovenec*, 5. 11. 1927, str. 3, »Drugo zasedanje ljubljanske skupščine«.

¹⁰¹ *Jutro*, 26. 5. 1932, str. 2, »Gosp. župnik Janko Barle odložil poslanski mandat«.

¹⁰² *Jutro*, 28. 5. 1932, str. 2, »Velika narodna manifestacija v Tržiču«.

¹⁰³ *Jutro*, 7. 4. 1933, str. 5, »JRKD v Tržiču«.

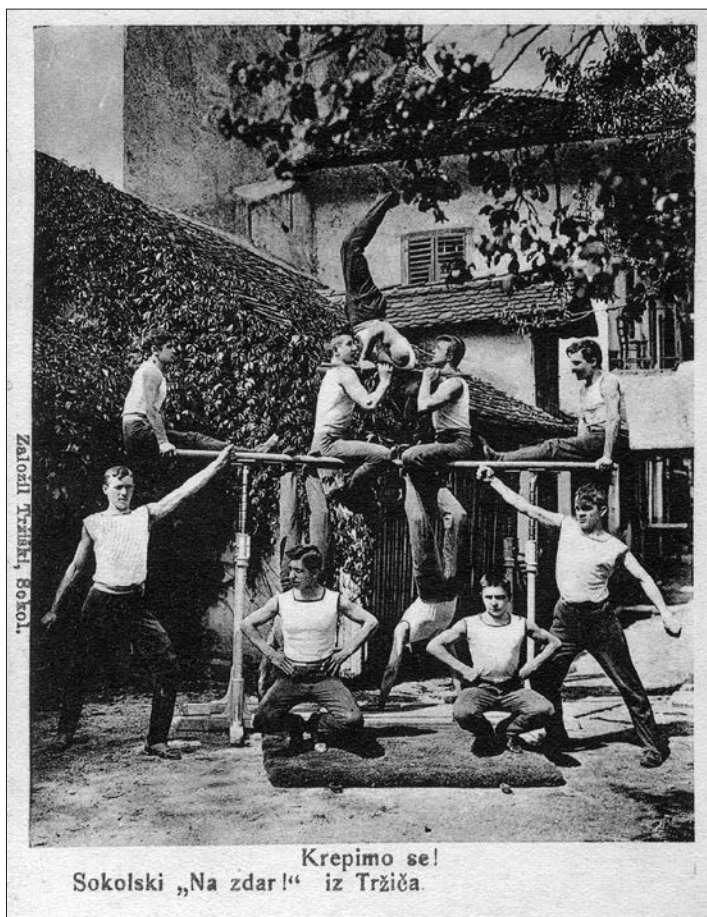
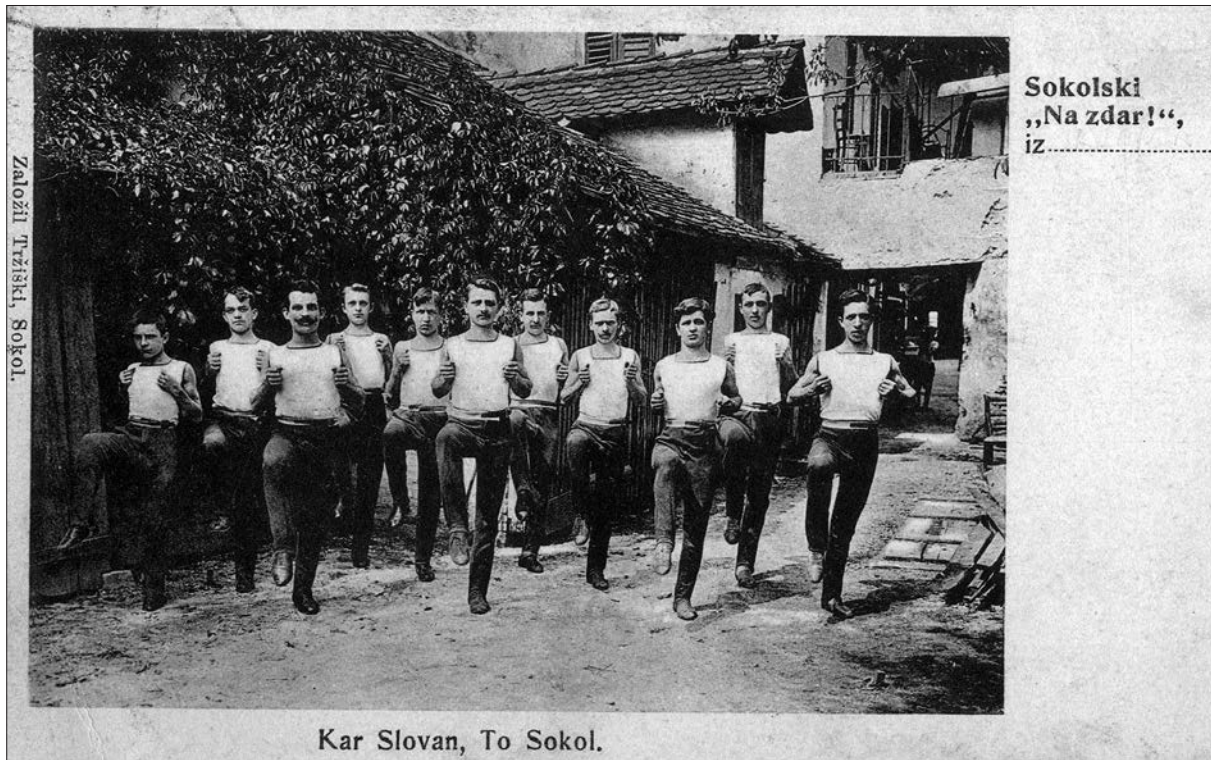
- Kragl, Viktor: *Zgodovinski drobci župnije Tržič*. Tržič: Župni urad, 1936.
- Lajovic, Albin: *Deška in dekliška meščanska šola Tržič. Spomenica: 1919–1929*. Tržič: Ravnateljstvo deške in dekliške meščanske šole, 1929.
- Lončar, Ivan: Tržiška industrija in občina. *Jutro*, 4. 10. 1925, št. 230, str. 3.
- Mohorič, Ivan: *Zgodovina industrije, gozdarstva in obrti v Tržiču*, 3. Tržič: Turistično društvo Tržič.
- Mohorič, Ivan: *Zgodovina obrti in industrije v Tržiču*, 1. Ljubljani: Državna založba Slovenije, 1957.
- Mohorič, Ivan: *Zgodovina obrti in industrije v Tržiču*, 2. *Bombažna predilnica in tkalnica v Tržiču: nastanek, razvoj in delo: 1885–1960*. Tržič: Mestni muzej, 1960.
- Perovšek, Jurij: *O demokraciji in jugoslovanstvu. Slovenski liberalizem v kraljevini SHS/Jugoslaviji*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2013.
- Petek, Marija in Petek, Mihael: *100 let organiziranja gasilstva v Tržiču: kronika*. Tržič: Požarna skupnost, 1983.
- Petek, Mihael in Roblek, Edvard Andrej: *Bombažna predilnica in tkalnica Tržič. 100 let: 1885–1985*. Tržič: Bombažna predilnica in tkalnica, 1985.
- Šuštar, Branko: *Šola in politika v stari Jugoslaviji: premeščanje učiteljstva »po službeni potrebi«. 1918–1941* (ur. Marko Štepec). Ljubljana: Muzej novejša zgodovine Slovenije, 2011, str. 52–69.

S U M M A R Y

Development of Tržič during Ivan Lončar's mayoralty

The article describes the development of Tržič during the mayoralty of Ivan Lončar. Although a thriving industrial town in the said period, Tržič suffered from backward public infrastructure and services. This was well-illustrated by the neonatal mortality rate, which exceeded the Slovenian average by 100%. Ivan Lončar took a step forward by obligating the Tržič factories to contribute to the municipal budget. The article describes the mayor's conflict with the Cotton Spinning and Weaving Factory Tržič, the biggest factory in Tržič at the time, employing about 1000 people. In this way, the municipality became less dependent on the arbitrariness of factory owners and took the administration of public affairs into its own hands. During the said period, the citizen school was expanded, the Tržič health centre commenced its operations, and the municipality used an array of different leverages to facilitate the construction of new housing, as well as solved the long-burning problem of the slaughterhouse in Ravne. Ivan Lončar had a great relationship with Dr Albert Kramer and Dr Gregor Žerjav, the most notable representatives of the Independent Democratic Party at the time. With their help, he successfully revoked the termination of the Tržič customs office in Belgrade and thus prevented a substantial rise in costs for the Tržič industry. In this way, the Municipality of Tržič also retained a special customs tax with which it upgraded the road to Kolodvor and, with the assistance of Dr Kramer, reconstructed a bridge on the same road. The bridge was reconstructed in the early 1930s, when the Great Depression and subsequent austerity measures had already taken hold. The elevation of Tržič from a market town to a town was symbolically underscored by the collaboration of the three above-mentioned men.

Vaja Sokolov iz Tržiča na dvorišču Bastlove gostilne (zbirka Milana Škrabca)